

سلسله کتب موضوعی:
زندگی انبیاء و رسولان (ع)

آدم (ع) در
قرآن و احادیث

«هزاره اول»

جلد اول

براتی، مسعود، ۱۳۴۲ - گردآورنده	:	سرشناسه
آدم (ع) در قرآن و احادیث هزاره اول / گردآورنده مسعود براتی.	:	عنوان و نام پدیدآور
تهران : مسعود براتی، ۱۳۹۴.	:	مشخصات نشر
ج. ۲	:	مشخصات ظاهری
سلسله کتب موضوعی زندگی انبیاء و رسولان	:	فروست
ج. ۱: ۴۰۱-۲۹۹۰-۰۴-۶۰۰-۹۷۸	:	شابک جلد یک
۸-۲۹۹۲-۰۴-۶۰۰-۹۷۸	:	شابک دوره
فیبا	:	وضعیت فهرست‌نویسی
فارسی - عربی.	:	یادداشت
ج. ۲ (چاپ اول: ۱۳۹۴) (فیبا).	:	یادداشت
آدم، پیامبر -- در قرآن	:	موضوع
آدم، پیامبر -- حدیث	:	موضوع
حوا -- در قرآن	:	موضوع
حوا -- احادیث	:	موضوع
پیامبران در قرآن	:	موضوع
پیامبران -- احادیث	:	موضوع
۱۳۹۴ ج. ۱ س. ۴/۸۸۸ BP	:	رده بندی کنگره
۲۹۷/۱۵۶	:	رده بندی دیویی
۲۷۵۷۶۸۸	:	شماره کتابشناسی ملی

انتشارات: ناشر مؤلف
نام کتاب: آدم(ع) در قرآن و احادیث «هزاره اول» جلد اول
مؤلف: مسعود براتی
استخراج احادیث: با مشارکت گروه تحقیقاتی موسسه نور هدایت جاریه
طراح جلد و صفحه‌آرا: جواد رحیمی
لیتوگرافی و چاپ: ایران مصور
تیراژ: ۱۰۰۰ دوره
چاپ اول: بهار ۱۳۹۴
شابک جلد یک: ج. ۱: ۴۰۱-۲۹۹۰-۰۴-۶۰۰-۹۷۸
شابک دوره: ۸-۲۹۹۲-۰۴-۶۰۰-۹۷۸
شماره کتابشناسی ملی: ۲۷۵۷۶۸۸
حق چاپ محفوظ است
قیمت دوره: نود هزار تومان
پخش: ۰۹۱۲-۲۷۸۲۷۵۲

فهرست مطالب

۹	 دیباچه
۱۷	 پیشگفتار
۱۹	 مقدمه
۲۳	 خلقت ملائکه قبل از آدم (ع)
۵۵	 خلقت اجنه قبل از آدم (ع)
۷۵	 خلقت انسان از «صَلْصَالٍ مِنْ حَمَلٍ مَسْنُونٍ» و خلقت اجنه از «نَارِ الشَّمُومِ»
۸۵	 خلقت انسان از «صَلْصَالٍ كَالْقَحَّارِ» و خلقت اجنه از «مَارِجٍ مِنْ نَارٍ»
۹۱	 ابلیس لعین از جنس جن است
۹۷	 خلقت ابلیس لعین از آتش
۱۰۵	 امر به ملائکه درباره سجده بر آدم (ع) قبل از خلقت آدم
۱۱۹	 خلقت بشر و آدم (ع) طی چند مرحله
۱۲۱	 موضوع انشاء بشر
۱۲۵	 انشاء سمع و بصر و افتده
۱۲۷	 مراحل انشاء بشر
۱۳۷	 دو مرحله اعلام خداوند درباره خلقت بشر
۱۳۹	 اعلام خداوند درباره خلقت بشر از طین
۱۴۳	 اعلام خداوند درباره خلقت بشر از «صَلْصَالٍ مِنْ حَمَلٍ مَسْنُونٍ»
۱۴۷	 برنامه خلافت رب توسط بشر
۱۴۹	 اعلام خداوند درباره جعل خلیفه در زمین

- پاسخ ملائکه..... ۱۵۹
- ملائکه از کجا متوجه خون‌ریزی و فساد در زمین شدند؟..... ۱۶۱
- پاسخ خداوند..... ۱۶۳
- حسد ملائکه نسبت به آدم (ع) از نوع حسد غفلت..... ۱۶۵
- ملائکه موضوعی را کتمان کردند..... ۱۶۷
- ملائکه فهمیدند که در خطا افتاده‌اند..... ۱۶۹
- هفت هزار سال محرومیت از نور برای ملائکه..... ۱۷۳
- رفتار ملائکه در قبال خطایشان..... ۱۷۵
- هفت مرتبه طواف ملائکه به دور عرش..... ۱۸۱
- موقعیت رسول الله (صلی الله علیه و آله) و علی علیه السلام قبل از خلقت آدم (ع)..... ۱۸۵
- خلقت آدم (ع)..... ۱۸۷
- خلقت آدم (ع) توسط خداوند..... ۲۰۱
- درست کردن اندام آدم (ع)..... ۲۰۳
- دمیدن روح به آدم (ع)..... ۲۰۵
- عرضه ارواح محبین اهل بیت (ع) به ایشان..... ۲۰۷
- قرار دادن سمع و بصر و فؤاد برای آدم (ع)..... ۲۰۹
- قرار دادن سمع و بصر و فؤاد برای همه..... ۲۱۱
- انسان سمیع و بصیر قرار داده شد..... ۲۱۳
- چرا خداوند برای انسان سمع و بصر و فؤاد قرار داد؟..... ۲۱۵
- الحمد لله گفتن آدم (ع)..... ۲۱۷
- آدم (ع) اولین خلیفه..... ۲۱۹
- موقعیت اهل بیت (ع) قبل از خلقت آدم (ع)..... ۲۲۳
- آدم (ع) و اهل بیت (ع)..... ۲۲۵
- تعلیم اسماء هؤلاء به آدم (ع)..... ۲۵۳
- اسماء هؤلاء چه بود؟..... ۲۵۷
- رابطه اسماء و غیب..... ۲۶۳

۲۶۵	 خداوند او را با تعلیم اسماء آدم خطاب می کند
۲۶۹	 بهره‌مندی آدم (ع) از عقل
۲۷۱	 آدم (ع) چه نیازی به عقل داشت؟
۲۷۳	 به آدم (ع) بیست و پنج حرف اعطا شد
۲۷۵	 خلقت حضرت حوا (س)
۲۸۱	 چگونگی خلقت حضرت حوا (س)
۲۸۹	 برخی توصیفات از حضرت حوا (س)
۲۹۱	 عَرَضَ اسماء به ملائک و سپس رفتار آنها
۲۹۵	 انباء اسماء هؤلاء به ملائک مصداقی از نبوت آدم (ع)
۲۹۹	 گرفتن عهد و میثاق از ملائک پس از معرفت به اسماء هؤلاء
۳۰۱	 آدم (ع) اولین رسول خدا در زمین
۳۰۳	 برخی تفاوت‌های رسولان (ع) با دیگر انسان‌ها
۳۰۵	 سه راه تکلم خدا با بشر
۳۰۹	 عهد آدم (ع)
۳۱۳	 نسیان و عدم عزم آدم (ع) درقبال عهد
۳۱۷	 آدم (ع) مصداقی از «وَالِدٍ وَ مَا وَلَدَ»
۳۱۹	 عهد بر بنی آدم
۳۲۱	 مفادی از عهد بر بنی آدم
۳۲۳	 میثاق از بنی آدم در زمان «أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ»
۳۳۹	 رسول الله (ص) اولین کسی که گفت «بلی»
۳۴۱	 بیرون آوردن فرزندان آدم (ع) از پشتش
۳۴۷	 ای آدم، نگاه کن بین چه می‌بینی؟
۳۵۱	 مطرح بودن ایمان و کفر در ذر
۳۵۳	 نخستین یادداشت که در روی زمین نوشته شد
۳۵۵	 میثاق از انبیاء (ع)
۳۶۹	 انبیاء (ع) موظف بودند به امت‌های خود در مورد رسول الله (ص) و ائمه اطهار (ع) خبر دهند

- معرفی اولوا العزم ۳۷۱
- میثاق غلیظ از اولوا العزم ۳۸۱
- انبیاء (ع) شاهد بر میثاق خودشان هستند ۳۹۵
- چرا میثاق؟ ۳۹۷
- آدم (ع) ظرفی مناسب برای اشباح انوار اهل بیت (ع) ۴۱۱
- هفت بار امر به ملائک درباره سجده بر آدم (ع) ۴۱۳
- رفتار ملائک در قبال سجده بر آدم (ع) ۴۳۱
- عالین از سجده معاف بودند ۴۳۷
- چرا سجده بر آدم (ع)؟ ۴۳۹
- عدم سجده ابلیس و تبعات آن ۴۴۹
- چرا ابلیس ، ابلیس نامیده شد؟ ۴۵۹
- نقش حسد در سجده نکردن ابلیس ۴۶۱
- سؤال خداوند از ابلیس ۴۶۳
- علت سجده نکردن ابلیس (از منظر خداوند) ۴۷۳
- علت سجده نکردن ابلیس (از منظر خودش) ۴۸۳
- اولین دروغ ابلیس ۴۸۹
- هبوط ابلیس ۴۹۱
- ابلیس اخراج ، صاغر ، رجیم و لعین شد ۴۹۳
- اخراج ابلیس به صورت «مَذْمُومًا مَذْخُورًا» ۴۹۵
- لعنت ابلیس تا يوم الدين ۴۹۷
- منظور از «يَوْمِ الدِّينِ» ۵۰۱
- مهلت خواستن ابلیس تا «يَوْمِ يُنْفَخُونَ» ۵۰۳
- مهلت خواستن ابلیس تا «يَوْمِ الْقِيَامَةِ» ۵۰۵
- مهلت دادن به ابلیس تا «يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ» ۵۰۷

نظر مبارک مراجع عالی قدر

قابل ذکر است با توجه به تقید مؤلف نسبت به نظر مبارک مراجع عالی قدر، پس از آماده شدن این اثر و ارسال محضر مبارک ۵۰ نفر از مراجع عظام و علمای عالی قدر از محضرشان درخواست کردیم هر آنچه که لازم می‌دانند ما را راهنمایی نمایند. پس از رؤیت این اثر که در قالب یک نرم‌افزار به محضر آن بزرگواران رسید و عموماً دعای خیرشان را اعلام نموده و دفتر مقام معظم رهبری نیز نظر معظم له را تلفنی اعلام فرمودند که متن آن را در ادامه ملاحظه خواهید کرد. همچنین حضرت آیت‌الله العظمی ناصر مکارم شیرازی و حضرت آیت‌الله العظمی علوی گرگانی دست خط مبارکی مرقوم فرموده‌اند که تصویر آن را در ادامه ملاحظه می‌فرمایید.

ضمن تشکر از نظرات مبارک آن بزرگواران از خداوند متعال طول عمر همراه با سلامتی و توفیقات روز افزون تحت توجهات امام زمان (عج) برای آن بزرگواران مسئلت می‌نماییم.

پیش گفتار

با عنایت به زحمات فراوان و پژوهش های قابل ذکر و مکتوبات بسیار زیاد مفید در حوزه واژه ها و عناوین قرآنی و حدیثی که توسط محققین و اساتید محترم انجام شده که هر کدام در جای خود ارزشمند می باشد به اطلاع می رساند که سعی ما در این مجموعه بر آن بوده تا با تحقیقات وسیع و پژوهش های جامع در آیات قرآن و احادیث معصومین ع مطالب مربوط به موضوعات مختلف را استخراج و براساس محتوای آیات یا احادیث عنوان بندی کرده و مرتب نموده تا بدین وسیله بخش قابل توجهی از زحمات محققین محترم و اندیشمندان گرامی را در استخراج مطالب مربوطه در موضوعات مورد نظر تسهیل نموده و گام مثبتی در این راستا برداریم. انشاء الله مورد رضایت خداوند و خوشنودی اهل بیت ع و مورد توجه و استفاده همه بخش های علمی و فرهنگی قرارگیرد.

توضیح اول:

دسته بندی موضوعات مورد پژوهش عبارت است از:

- ۱- زندگی انبیاء و رسولان ع ۲- زندگی چهارده معصوم ع ۳- آخرالزمان، غیبت و ظهور
- ۴- واژه های قرآنی

توضیح دوم:

کلیه احادیث ذکر شده دراین مجموعه عینا از منابع حدیثی استفاده گردیده و از جهت بررسیهای لازم حدیثی (درایه) هیچ اظهار نظری نداشته و آن را بعهدہ خود محققین و اساتید محترم استفاده کننده واگذار گردیده است.

توضیح سوم:

در این روش تحقیقاتی به یک موضوع به عنوان موضوع اصلی پرداخته و در صورت نیاز به موضوعات زیر مجموعه که با موضوع اصلی مرتبط باشد می پردازیم و هر کدام از موضوعات زیر مجموعه که احتیاج به تحقیقات اختصاصی داشته باشد در کارهای بعدی مستقلاً نیز به آن ها می پردازیم. در این کتاب به عنوان اولین محصول موضوعی مربوط به زندگی انبیاء و رسولان ع، زندگی آدم ع و همسرش را جمع آوری و ترتیب داده و عنوان بندی نموده و به دلیل ارتباط موضوعاتی همچون بشر و انسان و بنی آدم و دشمن آنها و برخی موضوعات دیگر در حد کلیاتی که با اصل موضوع مرتبط باشد به آن موارد نیز پرداخته ایم.

توضیح چهارم:

بعد از هر آیه شماره ای داخل آکولاد آمده است که عدد اول (از چپ) بیانگر شماره آیه می باشد و عدد دوم (از چپ) بیانگر شماره سوره می باشد.

مقدمه

اراده خدا بر تبیین و هدایت کردن درباره سنت‌های الهی مربوط به گذشتگان و عبرت از آن‌ها

يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَ اللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ [۲۶: ۴]

خدا می‌خواهد برای شما توضیح دهد، و راه کسانی را که پیش از شما بوده‌اند به شما بنمایاند، و بر شما ببخشايد، و خدا دانای حکیم است.

وَ اٰتٰهُمُ نَبَاَ الَّذِي اٰتَيْنَاهُ اٰيَاتِنَا فَاٰتٰسَلَخَ مِنْهَا فَاتَّغَى السَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ [۱۷۵: ۷]

و خبر آن کس را که آیات خود را به او داده بودیم برای آنان بخوان که از آن عاری گشت؛ آنگاه شیطان، او را دنبال کرد و از گمراهان شد.

وَ لَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَ لَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَ اتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَخَبَّلَهُ كَمَلٌ اَلْكَلْبِ اِنْ تَحَمَّلَ عَلَيْهِ يَلْهَثُ اَوْ تَتْرَكُهُ يَلْهَثُ ذَلِكَ مِثْلُ الْقَوْمِ الَّذِيْنَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ [۱۷۶: ۷]

و اگر می‌خواستیم، قدر او را به وسیله آن [آیات] بالا می‌بردیم، اما او به زمین [=دنیا] گرایید و از هوای نفس خود پیروی کرد. از این رو داستانش چون داستان سگ است [که] اگر بر آن حمله‌ور شوی زبان از کام برآورد، و اگر آن را رها کنی [باز هم] زبان از کام برآورد. این، مثل آن گروهی است که آیات ما را تکذیب کردند. پس این داستان را [برای آنان] حکایت کن، شاید که آنان بیندیشند.

وَ مَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوْحِيْ اِلَيْهِمْ مِنْ اٰهْلِ الْقُرَى اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِيْنَ اٰتَقُوا اَفَلَا تَعْقِلُونَ [۱۰۹: ۱۲]

و پیش از تو [نیز] جز مردانی از اهل شهرها را - که به آنان وحی می‌کردیم - نفرستادیم. آیا در زمین نگریده‌اند تا فرجام کسانی را که پیش از آنان بوده‌اند بنگرند؟ و قطعاً سرای آخرت برای کسانی که پرهیزگاری کرده‌اند بهتر است. آیا نمی‌اندیشید؟

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةً لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ [۱۲: ۱۱۱]

به راستی در سرگذشت آنان، برای خردمندان عبرتی است. سخنی نیست که به دروغ ساخته شده باشد، بلکه تصدیق آنچه [از کتابهایی] است که پیش از آن بوده و روشنگر هر چیز است و برای مردمی که ایمان می‌آورند رهنمود و رحمتی است.

وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ مُّصْبِحِينَ [۳۷: ۱۳۷]

و در حقیقت، شما بر آنان صبحگاهان

و بِاللَّيْلِ أَفْلا تَنْقَلِبُونَ [۳۷: ۱۳۸]

و شامگاهان می‌گذرید! آیا به فکر فرو نمی‌روید؟!

مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرَّسُولِ مِنْ قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَ ذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ [۴۱: ۴۳]

به تو جز آنچه به پیامبران پیش از تو گفته شده است گفته نمی‌شود. به راستی که پروردگار تو دارای آمرزش و دارنده کفیری پر درد است.

فَجَعَلْنَاهُمْ سُلَاقًا وَ مَثَلًا لِلْآخِرِينَ [۴۳: ۵۶]

و آنان را پیشیندهای [بد] و عبرتی برای آیندگان گردانیدیم.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَنْ يَخْشَىٰ [۷۹: ۲۶]

در حقیقت، برای هر کس که [از خدا] بترسد، در این [ماجرای] عبرتی است.

۱- آمالی الصدوق ص ۵۱۵

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ كَانَ فِيهَا وَعَظَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَىٰ بِهِ عِيسَىٰ بْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْ قَالَ لَهُ: يَا عِيسَى اغْضِلْ وَ تَفَكَّرْ وَ انْظُرْ فِي نَوَاحِي الْأَرْضِ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ.

از امام صادق علیه السلام در پندهای خدا بعیسی بن مریم: ای عیسی تعقل و اندیشه کن و در اطراف زمین نگر که سرانجام ستمکاران چون شد.

۲- بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار ج ۹ ص ۲۰۱

تفسير القمي: قَالَ قُلْ لَهُمْ يَا مُحَمَّدٌ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ أَيِّ انْظُرُوا فِي الْقُرْآنِ وَ أَخْبَارِ الْأَنْبِيَاءِ ثُمَّ انْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ

تفسیر قمی: بگو ای محمد صلی الله علیه و آله بروید و گردش کنید و نگاه کنید در قرآن و اخبار پیامبران که عاقبت تکذیب کنندگان چه بوده است.

۳- بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار ج ۶۸ ص ۳۲۷

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْمُغْتَبَرُ فِي الدُّنْيَا عَيْشُهُ فِيهَا كَعَيْشِ النَّائِمِ يَرَاهَا وَ لَا يَمَسُّهَا وَ هُوَ يُزِيلُ عَنْ قَلْبِهِ وَ نَفْسِهِ بِاسْتِقْبَاحِهِ مُعَامَلَاتِ الْمُغْرُورِينَ بِهَا مَا يُوْرِنُهُ الْحِسَابَ وَ الْعِقَابَ وَ يَتَبَدَّلُ بِهَا مَا يَقْرُبُهُ مِنْ رِضَا اللَّهِ وَ عَفْوِهِ وَ يُغْسِلُ بِمَاءِ زَوَالِهَا مَوَاضِعَ دَعْوَتِهَا إِلَيْهِ وَ تَزِينُ نَفْسَهَا إِلَيْهِ فَالْعَبْرَةُ يُورِثُ صَاحِبَهَا ثَلَاثَةَ أَشْيَاءَ الْعِلْمُ بِمَا يَعْمَلُ وَ الْعَمَلُ بِمَا يَعْلَمُ وَ عِلْمٌ مَا لَمْ يَعْلَمْ وَ الْعَبْرَةُ أَصْلُهَا أَوَّلُ يُخَشَى آخِرُهُ وَ آخِرُ يَحَقُّ الرُّهْدُ فِي أَوَّلِهِ وَ لَا يَصِحُّ الْإِعْتِبَارُ إِلَّا لِأَهْلِ الصَّفَا وَ الْبَصِيرَةِ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ (حشر ۲) { وَ قَالَ جَلَّ اسْمُهُ فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَ لَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ (حج ۴۶) } فَمَنْ فَتَحَ اللَّهُ عَيْنَ قَلْبِهِ وَ بَصِيرَةَ عَيْنِهِ بِالْإِعْتِبَارِ فَقَدْ أُعْطِيَ مَنَزِلَةً رَفِيعَةً وَ زُلْفَةً عَظِيمَةً.

حضرت صادق علیه السلام فرمود: که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده زندگی کسی که در دنیا عبرت گرفته مانند زندگی کسی است که در خواب باشد اشیاء و مطالب را می بیند ولی با آنها در حقیقت لمس و تماس ندارد. و چون زشتی و رفتار و روش گول خوردگان دنیا را می بیند از دل و روح خود آنچه را که موجب حساب و کیفر اخروی است (عشق و علاقه دنیا) جدا می سازد و بجای آنچه را که موجب تقرب بخدا و رسیدن بخشندوی و عفو می شود انتخاب می نماید و با آب شستن و زدودن علاقه دنیوی آرایش و جلوه گری دنیا را که می خواهد با این ها انسان را بخود دعوت نماید. تمامی این آرایش ها را شسته و محو و نابود می سازد. بنا بر این عبرت و پندپذیری سه چیز ارزنده را بصاحبش می دهد ۱- آگاهی بآنچه که باید عمل کند ۲- انجام دادن و عمل بآنچه که میدانند ۳- توفیق علم و آگاهی بآنچه که نمیدانند. و اصل و اساس عبرت توجه باین است که دنیا اولی است که باید از آخرش ترسید و آخر و نهایتش بگونه ای است که موجب زهد و بی رغبتی بآن میگردد (بالاخره از همه چیز جدا می شود) و عبرت صحیح و مفید فقط برای اهل بصیرت و پاکدلان میسر میگردد خداوند متعال فرموده. فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ. ای صاحبان بینش عبرت بگیرید و نیز فرموده. فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَ لَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ چشم های سر کور نیست ولی دلهاست که در سنیه است کور می شود و بنا بر این. کسی که خداوند متعال چشم دل و دیده بصیرتش را برای عبرت گیری باز نموده در واقع مقام رفیع و مرتبه قرب و با عظمتی باو عنایت فرموده.

۴- کافی ج ۸ ص ۲۴۹

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ وَ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ جَمِيعاً عَنْ الثُّرَيْسِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ يَحْيَى الْحَلْبِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ عَنْ زَيْدِ بْنِ الْوَلِيدِ الْخَثْعَمِيِّ عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ الشَّامِيِّ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَ عَنِّي بِذَلِكَ أَيِ انْظُرُوا فِي الْقُرْآنِ فَاعْلَمُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَ مَا أَخْبَرَكُمْ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ فَقَوْلُهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ إِنَّكُمْ لَتَمْرُؤُونَ عَلَيْهِمْ مُضْجِحِينَ وَ بِاللَّيْلِ أَفْلا تَعْقِلُونَ قَالَ تَمْرُؤُونَ عَلَيْهِمْ فِي الْقُرْآنِ إِذَا قَرَأْتُمُ الْقُرْآنَ تَقْرَأُ مَا قَصَّ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرِهِمْ.

از حضرت علیه السلام در باره این فرموده پروردگار: « بگو در زمین گردش کنید و بنگرید که چگونه بوده است سرانجام کسانی که پیش از شما بودند» پرسش کردم و حضرت علیه السلام فرمود: مقصود این است که به قرآن بنگرید و سرانجام کسانی را که پیش از شما بودند و نیز گزارشی را که از وضع ایشان به شما داده است بدانید. او می گوید: عرض کردم: مقصود از این آیه شریفه چیست که: « و براستی شما بر آنها گذر می کردید هنگامی که صبح می کنید و در شب، آیا تعقل نمی کنید؟» فرمود: در موقع خواندن قرآن به [داستان] آنها گذر می کنید و داستان آنها را که خداوند عز و جل برای شما بیان کرده می خوانید.

۵- الکافی ج ۸ ص ۲۴۹

عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ الشَّامِيِّ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَ عَنِّي بِذَلِكَ أَيِ انْظُرُوا فِي الْقُرْآنِ فَاعْلَمُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَ مَا أَخْبَرَكُمْ عَنْهُ.

ابو الربیع شامی گوید: از امام صادق علیه السلام از گفتار خدای عز و جل پرسیدم (که فرماید): «بگو در زمین گردش کنید و بنگرید که چگونه بوده است سرانجام کسانی که پیش از شما بودند» فرمود: مقصود این است که در قرآن بنگرید و سرانجام کسانی را که پیش از شما بودند و هم گزارشی را که از وضع آنان بشماها داده است بدانید.